

Vesihuollon alueellisen yhteistyön kehittäminen

Vesilaitosjohtokunta 24.10.2023 § 87

Valmistelija vesilaitosjohta Minna Väisänen, projektipäällikkö Antti Mäki

Taustaa

Vesihuolto on tärkeä osa yhteiskunnan infrastruktuuria ja sen tavoitteena on tuottaa ihmisille hallitusti ja kohtuullisin kustannuksin terveydellisesti moitteetonta talousvettä ja hoitaa toiminnoissa syntyvät jätevedet asianmukaisesti ja laadukkaasti. Vesihuollon on toimittava kaikissa tilanteissa mukaan lukien poikkeusolot ja häiriötilanteet.

Vesihuollon alueellisella yhteistyöllä voidaan mahdollistaa vesivarantojen, infrastuktuurin ja teknisten resurssien optimaalinen käyttö. Yhteistyö lisää merkittävästi resilienssiä kohdata erilaisia vesihuollon häiriö- tai hätätilanteita.

Yhteistyöllä voidaan myös vähentää merkittävästi kustannuksia. Yhteiset hankinnat, resurssien jakaminen ja infran yhteiskäyttö tuovat säästöjä verrattuna siihen, että jokainen kunta hoitasi vesihuoltonsa itsenäisesti.

Alueellinen yhteistyö tukee kestävän kehityksen tavoitteita. Yhteiset kehittämistoimet voivat keskittyä uusiutuvan energian käyttöön, energiatehokkuuteen ja veden säästötoimiin. Yhteiset vesihuollon ratkaisut voivat minimoida ympäristöön kohdistuvia haittoja, kuten vesistökuormitusta.

Suuremmassa yhteistyöverkostossa on enemmän asiantuntijoita ja teknistä tietämystä käytettävissä. Tämä voi johtaa innovatiivisempiin ratkaisuihin ja parempaan vesihuollon suunnitteluun.

Tiivistetysti voidaan todeta, että vesihuollon alueellinen yhteistyö on tehokasta ja kestävää resurssien hallintaa, mikä johtaa parempiin palveluihin, vähäisempiin kustannuksiin ja ympäristöystävällisempiin käytäntöihin.

Ympäristöhallinnon avustus vesihuollon hankkeisiin

Valtion vuoden 2023 talousarviossa maa- ja metsätalousministeriö on osoittanut Etelä-Savon ELY-keskukselle käytettäväksi 2,5 milj. euroa vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden parantamiseen.

Avustusta myönnetään hankkeille, joiden tavoitteena on parantaa vesihuollon kyberturvallisuutta, digitalisaatiota ja yleistä

toimintavarmuutta (mm. häiriötilanteisiin varautuminen ja riskienhallinnan tehostaminen). Avustusta voidaan myöntää myös turvallisuutta edistäville hankkeille, jotka tähtäävät vesihuoltolaitosten yhdistymisiin ja muuhun yhteistyöhön.

Avustettavien hankkeiden keskeisiä tavoitteita ovat:

- Vesihuollon tieto- ja kyberturvallisuuden parantaminen
- Uusien menettelytapojen, toimintamallien tai selvitysmenetelmien luominen sekä niiden kehittäminen vesihuollon turvallisuuden parantamiseksi
- Vesihuoltolaitosten erilaiset yhteishankkeet, jotka parantavat tietotaitoa vesihuollon häiriötilanteisiin varautumiseksi ja riskien hallitsemiseksi
- Toimintavarmuutta lisäävät ja parantavat usean laitoksen välistä yhteistyötä ja turvallisuutta edistävät toimet, jotka kehittävät yhtenäisiä käytänteitä
- Edistää ja levittää tietoa vesihuollon alueellisesta yhteistyöstä ja rakennemuutoksesta mm. vesihuoltolaitosten yhdistymiset

Avustettavissa hankkeissa keskeisiä toimenpiteitä voivat olla:

- Vesihuollon tieto- ja kyberturvallisuutta parantavat toimet mm. kyberturvallisuuden nykytilan mittarointi, tietoturva-auditointi tai henkilöstön koulutus
- Hankkeet, jotka vahvistavat vesihuollon resilienssiä häiriötilanteisiin ja toimintaympäristön muutoksiin ennakoivasti (mm. väestön muuttoliike, ilmastonmuutos, ympäristöasiat, teknologian kehitys)
- Vesihuoltolaitosten yhdistymisiin tähtäävät toimenpiteet esim. yhdistymisselvitykset ja yhdistymisiin liittyvät toimet

Hankkeiden eduksi katsotaan, jos hankkeen toiminnassa on mukana useita vesihuoltolaitoksia ja yhteistyöstä on kirjallisesti sovittu jo tuen hakemisvaiheessa.

Avustuksen määrä on harkinnanvarainen. Avustuksen osuus hyväksyttävistä kustannuksista voi olla enintään 50 prosenttia. Avustuksen osuus voi kuitenkin olla tätä suurempi, kuitenkin enintään 75 prosenttia, jos hanke edistää vesihuollon alueellista yhteistyötä tai vesihuoltolaitosten yhdistymisiä.

Hakemus jätetään ELY-keskuksen yleisessä asiointipalvelussa asiointilomakkeella tai sähköpostitse. Hakuaika päättyy 30.11.2023 klo 16.15 mennessä.

Kuntien välinen yhteistyösopimus

Kokkolan Vesi on käynyt alustavia neuvotteluja Pietarsaaren, Kruunupyyn, Larsmon ja Pedersören kanssa alueellisesta yhteistyöstä.

Kokkolan Vesi on laatinut alustavat kustannuslaskelmat koskien erilaisia yhteistyövaihtoehtoja. Näitä vaihtoehtoja on käyty läpi

yhdessä naapurikuntien päättäjien sekä vesihuoltolaitosten edustajien kanssa.

ELY-keskuksen avustusta tullaan hakemaan alueellisen yhteistyön esisuunnitteluun. Suunnittelusta aiheutuvat kustannukset jaetaan edellä mainittujen kuntien kesken siten, että kunkin kunnan osuus kustannuksista olisi suhteessa siihen määrään talousvettä, jonka he ostaisivat, mikäli alueellinen yhteistyö toteutuisi tulevaisuudessa. Valtaosan kustannuksista maksavat Kokkolan Vesi sekä Pietarsaaren Vesi.

Jotta avustusta hankkeeseen voidaan myöntää, tulee hankkeeseen osallistuvilla kunnilla olla allekirjoitettu aiesopimus, mikä on jätettävä yhdessä avustushakemuksen kanssa marraskuun loppuun mennessä Etelä-Savon ELY-keskukselle.

Vesilaitosjohtaja

Vesilaitosjohtokunta päättää

- että Kokkolan Vesi osallistuu vesihuollon alueelliseen kehittämishankkeeseen
- valtuuttaa vesilaitosjohtajan allekirjoittamaan yhteistyösopimuksen hankkeeseen osallistuvien kuntien kanssa
- että Kokkolan Vesi voi toimia hankkeen päätoteuttajana.

Päätös

Vesilaitosjohtokunta hyväksyi päätösesityksen.

Vesilaitosjohtokunta 27.05.2025 § 38
67/14.05.00/2023

Valmistelija

vesilaitosjohtaja Minna Väisänen

Kokkolan, Pietarsaaren, Kruunupyyn, Luodon, Pedersören ja Uusikaarlepyyn kuntien alueelle on laadittu vesihuollon alueellinen kehittämisselvitys. Selvitys täydentää Läntisen Suomen vesihuoltostrategiaa 2050 ja parantaa vesihuollon toimintavarmuutta ja yhteistyötä. Alueen 99 000 asukkaasta kunnallisten vesihuoltolaitoksien asiakkaita on 79 000.

Selvitys sisältää vesihuollon nykytilan kuvauksen ja suunnitelman alueellisen vesihuollon yhteistyöstä. Tarkastelussa ovat olleet muun muassa vesihuoltolaitosten talous ja aiemmat suunnitelmat, vedenhankinta ja -jakelu, viemäröinti, jätevedenkäsittely ja lietteiden käsittely sekä vesihuoltolaitosten yhteistyö normaalitilanteessa ja häiriötilanteissa.

Selvityksen pohjalta on laadittu vertailuun perustuva suunnitelmaratkaisu, jossa on arvioitu eri vaihtoehtojen kustannuksia ja vaikutuksia muun muassa infrastruktuuriin, toimintavarmuuteen, alueiden käyttöön, asukkaisiin ja yhteisöihin. Kustannusvertailuissa on huomioitu rakentamis-, käyttö- ja kokonaisvuosikustannukset.

Kehittämisselvityksessä korostuvat alueen vesihuoltolaitosten yhteistyön merkitys ja huoltovarmuuskriittisten ratkaisujen toteuttaminen yhteisen suunnittelun pohjalta. Normaalitilanteessa sujuva keskinäinen yhteistyö ja henkilöstön osaamisen hyödyntäminen luo pohjaa häiriötilanteisiin varautumiseen ja niiden hoitamiseen.

Vedenhankinta ja -jakelu

Vedenhankinnan vaihtoehtoina olivat

- Karhinkankaan pohjavesialueen raakaveden käsittely Karhinkankaan tai Patamäen vedenkäsittelylaitoksilla
- uuden alueellisen pohjavesilaitoksen rakentaminen
- nykyisten vedenottamoiden ja käsittelylaitosten saneeraus

Vedenjakelun toimintavarmuuden parantamiseksi selvitettiin varavesiyhteyksiä Kokkolan ja Pietarsaaren välillä sekä yhteysvesijohtoja Luoto–Kokkola ja Pedesöre–Uusikaarlepyy.

Selvityksen mukaan huoltovarmuutta parannettaisiin merkittävästi rakentamalla uusi, useampaa kuntaa palveleva pohjavesilaitos Pietarsaaren alueelle ja toinen vesilaitos Kokkolan Karhinkankaalle sekä varavesiyhteys Kokkolan ja Pietarsaaren välille.

Jätevesien käsittely

Jätevesien käsittelyn osalta tarkastelun kohteena olivat erityisesti Kruunupyyn ja Pedersören Forsbyn alueet.

Kruunupyyn vaihtoehdot

- nykyisen jätevedenpuhdistamon saneeraus
- jätevesien johtaminen siirtoviemäriässä Kokkolan tai Pietarsaareen.

Forsbyn vaihtoehdot

- uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen
- jätevesien johtaminen Pietarsaareen

Selvityksen mukaan Kruunupyyn kannalta kustannustehokkain ratkaisu olisi nykyisen puhdistamon saneeraus. Lisäksi esitetään siirtoviemärin rakentamista Forsbystä Pedersöreen, josta jätevedet johdettaisiin edelleen Pietarsaareen nykyistä siirtoviemäriä pitkin.

Liite A § 38

Tiivistelmä selvityshankkeen tuloksista

Vesilaitosjohtaja

Vesilaitosjohtokunta päättää merkitä selvityksen tiedoksi.

Päätös

Vesilaitosjohtokunta hyväksyi päätösesityksen.